

Geleneksel Ve Modernist Bakımından “Sergüzeşt” Romanına Genel Bir Bakış

نظرة عامة على رواية “سيرغوزشت” من منظور تقليدي وحديث

م.م. هانا جودة جواد

جامعة صلاح الدين، كلية اللغات، قسم اللغة التركية

hana.jawad@su.edu.krd

Journal of Babylon Center for Humanities Studies: 2026, Volume: 16, Issue: 5

الكلمات المفتاحية: رواية، سامبيشازاده سيزاي، التانزيمات، تقليدي، سيرغوزشت.

كيفية اقتباس البحث

جواد ، هانا جودة ، نظرة عامة على رواية “سيرغوزشت” من منظور تقليدي وحديث، مجلة مركز بابل للدراسات الانسانية، آيار ٢٠٢٦، المجلد: ١٦، العدد: ٥.

هذا البحث من نوع الوصول المفتوح مرخص بموجب رخصة المشاع الإبداعي لحقوق التأليف والنشر (Creative Commons Attribution) تتيح فقط للآخرين تحميل البحث ومشاركته مع الآخرين بشرط نسب العمل الأصلي للمؤلف، ودون القيام بأي تعديل أو استخدامه لأغراض تجارية.

Registered مسجلة في
ROAD

Indexed في
IASJ

Geleneksel Ve Modernist Bakımından “Sergüzeşt” Romanına Genel Bir Bakış

A General Overview Of The Novel “Sergüzeşt” From A Traditional And Modernist Perspective

Asst.Lect. Hana Jowdah Jawad

Selahattin University, College of Languages, Department of Turkish Language

hana.jawad@su.edu.krd

Keywords : Novel, Samipaşazade Sezai, Tanzimat, Traditional, Sergüzeşt.

How To Cite This Article

Jawad Hana Jowdah ‘A General Overview Of The Novel “Sergüzeşt” From A Traditional And Modernist Perspective , Journal Of Babylon Center For Humanities Studies, May 2026, Volume:16, Issue 5.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

Abstract:

This study examines the formal and content-related changes in Turkish novels from the Tanzimat period to the Republic. The modernisation movement that began in Ottoman society with the Tanzimat period also manifested itself in literature; the novel, in particular, became one of the narrative genres that best reflected this transformation. Tanzimat novels emerged from the fusion of the Western novel genre with local culture and mostly contained educational and moral messages. During this period, the novel was positioned as a tool for governing society rather than questioning the relationship between the individual and society. In the Servet-i Fünun and Constitutional Monarchy periods, the novel focused on more specific themes such as the inner world of characters, psychological questioning, and aesthetic issues. Novels of this period dealt more comprehensively with themes such as Westernisation, love, family and the individual, and there was a significant change in narrative methods. With the proclamation of the

Republic, the novel acquired a more innovative style in terms of both form and content as a result of the changes taking place in society and new ideological orientations. In novels of the Republican era, the conflict between the individual and society, class struggle, the search for identity, and ideological questioning have come to the fore; the novel is no longer just a narrative genre, but also a space for intellectual debate. Berna Moran's literary theories and Sabri Eyigün's assessments of political novels examine the formal structure and intellectual dimension of the novel in this study. The moral approach views the novel not merely as a fiction composed of plot and characters, but also as an intellectual space that articulates the existential problems of the individual and carries social memory. Politically driven novels, which show how ideological orientation is reflected in literary narrative, occupy a new place in today's novels.

In conclusion, this study comprehensively analyses the historical development of the Turkish novel within its literary, social, and intellectual contexts, examining its period-specific characteristics and theoretical approaches.

ملخص:

تتناول هذه الدراسة التغيرات الشكلية والمضمونية في الروايات التركية من فترة التانزيمات إلى الجمهورية. وقد انعكست حركة التحديث التي بدأت في المجتمع العثماني مع فترة التانزيمات على الأدب أيضاً؛ وأصبحت الرواية، على وجه الخصوص، أحد الأنواع السردية التي عكست هذا التحول على أفضل وجه. نشأت روايات التانزيمات من اندماج نوع الرواية الغربية مع الثقافة المحلية، وكانت تحتوي في الغالب على رسائل تربوية وأخلاقية. خلال هذه الفترة، تم وضع الرواية كأداة لحكم المجتمع بدلاً من التشكيك في العلاقة بين الفرد والمجتمع. في فترتي سيرفيت-فونون والملكية الدستورية، ركزت الرواية على مواضيع أكثر تحديداً مثل العالم الداخلي للشخصيات والتساؤلات النفسية والقضايا الجمالية. تناولت روايات هذه الفترة مواضيع مثل التغريب والحب والأسرة والفرد بطريقة أكثر شمولية، وحدث تغيير كبير في أساليب السرد. مع إعلان الجمهورية، اكتسبت الرواية أسلوباً أكثر ابتكاراً من حيث الشكل والمحتوى نتيجة للتغيرات التي طرأت على المجتمع والتوجهات الأيديولوجية الجديدة

في روايات العصر الجمهوري، برز الصراع بين الفرد والمجتمع، والصراع الطبقي، والبحث عن الهوية، والتساؤلات الأيديولوجية؛ ولم تعد الرواية مجرد نوع أدبي سردي، بل أصبحت أيضاً ساحة للنقاش الفكري. تبحث النظريات الأدبية لبيرونا موران وتقييمات صبري إبيغون للروايات السياسية في هذه الدراسة البنية الشكلية والبعد الفكري للرواية. النهج الأخلاقي

Geleneksel Ve Modernist Bakımından “Sergüzeşt” Romanına Genel Bir Bakış

ينظر إلى الرواية ليس فقط على أنها خيال يتألف من حبكة وشخصيات، بل أيضاً على أنها فضاء فكري يعبر عن المشاكل الوجودية للفرد ويحمل الذاكرة الاجتماعية. الروايات ذات الدوافع السياسية، التي تظهر كيف ينعكس التوجه الأيديولوجي في السرد الأدبي، تحتل مكانة جديدة في روايات اليوم.

في الختام، تحلل هذه الدراسة بشكل شامل التطور التاريخي للرواية التركية في سياقاتها الأدبية والاجتماعية والفكرية، وتدرس خصائصها الخاصة بكل فترة ونهجها النظري.

Geleneksel Ve Modernist Bakımından “Sergüzeşt” Romanına Genel Bir Bakış

Öğr.Üye. Hana Jowdah Jawad

Selahattin Üniversitesi, Diller Fakültesi, Türk Dili Bölümü

hana.jawad@su.edu.krd

Özet:

Bu çalışma, Tanzimat döneminden Cumhuriyet'e kadar olan süreç içinde Türk romanının biçimsel ve içeriksel değişikliklerini incelemektedir. Tanzimat dönemiyle beraber Osmanlı toplumunda başlayan modernleşme hareketi, edebiyatta da kendini açık bir şekilde gösterdi; özellikle roman, bu alandaki en iyi yansıtan anlatı türlerinden biri oldu. Tanzimat romanları, Batı'dan roman türünün yerel kültür ile birleştirilmesiyle ortaya çıktı ve genellikle öğretici ve ahlaki konular içeriyordu. Roman, bu dönemde birey ve toplum ilişkisini sorgulamaktan ve gözler önüne sermekten ziyade toplumu ne şekilde yönetmeye çalışan bir araç olarak konumlandırıldı. Servet-i Fünun ve Meşrutiyet dönemlerinde ise roman, daha çok karakterlerin iç dünyası, psikolojik sorgulamalar ve estetik sıkıntılar gibi daha çok özel temalara odaklandı. Bu dönemdeki romanlar, Batılılaşma, aşk, sevgi, aile ve birey gibi bireysel temaları daha kapsamlı bir şekilde ele aldılar ve anlatı yöntemlerinde önemli bir değişiklik oldu. Cumhuriyetin ilan edilmesiyle beraber roman, toplumda meydana gelen değişikliklerin ve yeni ideolojik düşüncelerin bir sonucu olarak hem biçim hem de içerik açısından daha yenilikçi bir tarz kazandı. Cumhuriyet dönemi romanlarında birey ve toplum çatışması, sınıflar arasındaki mücadele, kimlik arayışı ve ideolojik sorgulamalar gözle görünür bir şekilde ön plana çıkmıştır; roman artık sadece bir anlatı çeşidinden ziyade , aynı zamanda düşünsel bir tartışma alanı olma özelliğini kazanmıştı. Berna Moran'ın edebiyat kuramları ve Sabri Eyigün'ün politik roman değerlendirmeleri, bu incelemede romanın biçimsel yapısını ve düşünsel yönünü incelemektedir. Moral yaklaşımı, romanı yalnızca olay örgüsü ve karakterlerden oluşan bir kurgu olarak

değil, aynı zamanda bireyin varoluşsal sorunlarını dile getiren, toplumsal hafızayı taşıyan bir düşünsel alan olarak görüyor. İdeolojik yönelimin edebi anlatıya nasıl yansıdığını gösteren politik güdümlü romanlar, günümüzün romanında yeni bir yere sahiptir.

Sonuç olarak, bu çalışma, Türk romanının tarihsel gelişimini edebi, toplumsal ve düşünsel bağlamda ele alarak, dönemsel özellikleri ve kuramsal yaklaşımlar aracılığıyla kapsamlı bir şekilde analiz eder.

Anahtar kelimeler: Roman, Samipaşazade Sezai, Tanzimat, Geleneksel, Sergüzeşt.

Giriş

1. Türk romanı

Ülkemizde Batılı anlamda roman Tanzimat edebiyatı ile başlamıştır. Önce çeviriler yapılmış, daha sonra yerli yazarların eserleriyle kimliği oluşmuştur. (Kudret, 1998: 11). Türk romanı kendi yapıtlarını ortaya çıkarırken toplumun kültürünü ve sorunlarını da dışavurmaya başlamıştır. Berna Moran'ın da dediği gibi

bizde roman, Batı'da olduğu gibi feodaliteden kapitalizme geçiş döneminde burjuva sınıfının doğuşu ve bireyciliğin gelişimi sırasında tarihsel, toplumsal ve ekonomik koşulların etkisi altında yavaş yavaş gelişen bir anlatı türü olarak çıkmadı ortaya. Batı romanından çeviriler ve aklitlerle başladı (Kudret, 1987, s. 9).

Bu nedenle Tanzimat'tan önceki çağ Arap-Fars edebiyatlarıyla yakın ilişkilerini belirten yönlerini ele alır. Pek çoğu Konular bakımından olsun içerik bakımından olsun sığ bir anlatıma sahiptir. Geleneksel bir roman olma yolunda ilerleyen roman türü ancak Türk edebiyatının Tanzimat'tan sonra batı edebiyatından esinlenerek yapılan yenilikler ile yavaş yavaş edebiyat canlanmaya başlamıştır. Bu çelişkilerin asıl sebebi ise Türk romant hem geç doğmuştur, hem de aceleye gelmiştir. Roman türüne ancak XIX. yüzyılın ikinci yarısında yaklaşılmıştır. Batı romanının çeşitli tarihsel süreçler içindeki yavaş oluşumuyla Türk romanının doğuş ortamı arasında hiç bir benzerlik yoktur (Dino, 1978, s. 13).

Tanzimat dönemin romanı bir toplum mühendisliği görevi taşımaktadır. Topluma bilgi veren, onu eğiten ve onu yönlendiren bir amaç güden bu anlayış romanlarda ideal bireyden bahsetmiştir fakat bu ideal birey tam bir ideallik taşımada belli problemler içerir bunun sebebi dönemin aydınlarının algılarındaki eksiklikler veya farklılıklardır. Ayrıca yine bu dönemin roman anlayışını oluşturan aydınlar bilinmelidir ki gazetecilik vasfı taşımaktadırlar. Güzin Dino *Türk Romanının Doğuşu* adlı kitabında “Ortaçağ yaşantısını sürdürmekte olan ülke halkından kopuk, toplumların yaşantısını koşullayan para ve ekonomi mekanizmalarından habersiz Tanzimat aydınları, bilgi özlemlerini, her şeyden önce, öğelerini

Geleneksel Ve Modernist Bakımından “Sergüzeşt” Romanına Genel Bir Bakış

seçmeden ve eleştirmeden, sadece Batı kültürü aracılığıyla, ansiklopedici genel öğretilere yönelmişlerdir.” Demektedir. Fakat yineden b Tanzimat dönemi edebiyatının değerini ortaya çıkarmıştır. Yöntem bakımından yenilikçi bir bakış açısı kazandırmak isteyen dönem yazarları Batı'nın yöntemlerini Türk edebiyatıyla harmanlayarak, anlatıyı milli bir şuurla temellendirmeyi amaçlamışlardır . Tanzimat Fermanı Osmanlı toplumunun sosyal yapısındaki değişikliklerin kilit noktası olarak karşımıza çıkmaktadır. Tanzimat dönemi hazırlık aşamasında; halk edebiyatının izlerini taşıyan eserler sunmuştur. Daha sonra yurt, ulus, özgürlük ve halk gibi konularda yazımlar ile daha sade; halkın anlayacağı şekilde eserler vermeye başlamıştır. Batı etkisinin görüldüğü düşünülen dört Tanzimat dönemi romanı incelenmektedir. Tanzimat dönemi edebiyatında öncü olan dört yazarın önemli eserleri [Ahmet Mithat Efendi: Felâton Bey ile Râkım Efendi (1875), Namık Kemal: İntibah (1876), SamiPaşazade Sezai: Sergüzeşt (1888) ve Recâizâde Mahmut Ekrem: Araba Sevdası (1896) seçilip bu dört romanda Doğu-Batı çatışma olgusu incelenmiştir.

Yöntem

Bu makalede betimleyici araştırma yöntemine esas alınarak yapılandırılmıştır. İnceleme nesnesi olan *Sergüzeşt* romanı, geleneksel ve modernist edebi unsurlar bakımından ele alınmış; metin merkezli bir inceleme yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmada herhangi bir dış kaynak veya ikincil veri kullanılmamış, tüm değerlendirmeler doğrudan romanın içeriğine dayandırılmıştır.

1.1. Geleneksel ve Modern Roman

Doğu ve Batı medeniyetlerinin bir araya gelmesi çok eskilere dayanmaktadır. Doğu ve Batı kültürleri arasındaki etkileşimler, zamanla medeniyet çatışmalarını da ortaya çıkarır. Avrupa ve Asya'nın kavuşma noktasında yer alan Türkiye, Doğu-Batı çatışmasının odağında yer almaktadır. Tanzimat romanlarında yer alan Batılılaşmanın yanlış anlaşılması, kadınla erkek arasındaki eşitsizlik, kadının toplumdaki yeri, kölelik, mirasyedilik, eğitim vb. konuların hemen hemen hepsi Doğu-Batı çatışması çizgisinde incelenebilir. Her edebi devir, zamanın sosyal olaylarından beslenir. Yüzyıllar boyunca geleneğine ve İslami kuralları çerçevesinde gelişip oluşan edebiyat modern veya batının etkisiyle ister istemez nasibini almıştır fakat çok sancılı çekmiştir (Moran, 2001, s. 23). Bu durumu şu şekilde açıklar:

Türkiye gibi yüzyıllar boyu İslam ideolojisinin egemen olduğu bir ülkede bu ideolojiden uzaklaşmak, toplumun hayatında yerleşmiş değerlerden, geleneklerden, yaşayış biçimlerinden uzaklaşmak demektir. Yöneten ve yönetilen sınıflar arasında Batılılaşma hareketinden önceki kopukluk,

yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, temelde yatan İslam ideolojisinin ve bunun günlük yaşamdaki pratiğinin bütünleştirici rolü dolayısıyla önemli ölçüde kapatılabiliyordu da. Batılulaşma, temelde “yatan bu ideolojik bütünlüğü bozmak, pratiğine yansıyan cemaat hayatın sarsmak suretiyle, toplumun üst ve alt tabakaları arasındaki kopukluğu daha da derinleştirdi diyebiliriz. Artık eski ahlak/yeni ahlak; eski aile tipi/yeni aile tipi; eski terbiye/ yeni terbiye gibi ayrımlar yapılabilir.

Kısaca Geleneksel roman, gelenekçilik, toplumun kültür değerlerine ilişkin farkındalık oluşturmaya yöneliktir, Dinden, tarihten ve yaşama tarzından gelen ritüeller, bu değerler arasındadır, Toplumun kültürel değerlerini kurmacanın dünyasına taşıyan romanlara “gelenekçi roman” denir. Gelenekçi roman, aileyi ve aile içi değerleri yücelten bir anlayışı temsil eder. Modern roman, 20. yüzyılın başlarında romanın geleneksel temel yapısı olan olay örgüsü, zaman, mekan, kahraman gibi öğelerinin değiştirilmesiyle ortaya çıkan yeni bir biçim anlayışının ürünüdür. Ölçütü ise doğrudan içerik ve yayımlandığı zaman diliminden çok, değişen gerçeklik karşısında romanın anlatım aracı olarak seçtiği yeni biçim öğeleri yanında iç monolog, bilinç akımı gibi anlatım teknikleridir. Modern romanın kullandığı yeni biçim ve anlatım teknikleri, yalnızca teknik bir tercih olmayıp romana yüklenen farklı işlevler ve romandan beklentilerle doğrudan ilişkilidir. Örneğin modern roman kuramları, romanı artık belirli ve herkes için geçerli bir çözümü ortaya koyan bir tür olarak görmez. Onlara göre roman, sorunu ortaya koymalı, çözümü okuyucuya bırakmalıdır (Eyigün, 2007, s. 262). Dolayısıyla modern roman içinde artık ideolojik güdümlü bir romandan söz etmek olanaklı değildir. Dolayısıyla modern romanlarda, belirsizlik ve açık son romanın temel özelliğidir. Bu da gösteriyor ki, modern roman yazarı artık ne tek bir sorunu gündeme getirmekte, ne de herkes için geçerli olan tek bir çözüm sunmaktadır. Bu demek değildir ki bizdeki edebiyatçılar artık modern romana olan rağbetlerinden dolayı gelenekselci yönlerini ortaya koyacak bir eser ele almadılar. Bir insan ne kadar modern veya batılı tarzda yazılan romanlara rağbet gösterip teknik açıdan ona ulaşmak istese de bizdeki yazarların hemen hemen çoğu ve çağımızın tüm yazarları geleneksel yapıyı bırakmadıkları ve yeni teknik ve biçimleri kullanmadıkları için, 20. yüzyılda kaleme alınan romanların ancak bir bölümü tam anlamıyla ‘modern roman’ sayılmaktadır. Bundan dolayı modern dönem olarak adlandırdığımız 20. yüzyılda yazılan romanların bir kısmı modern roman iken, bir kısmı da geleneksel roman çizgisinde, diğer bir kısmı da her iki roman türünden özellikler sergilemektedir. Yani bazı özellikleriyle modern, bazı özellikleriyle geleneksel romandan izler taşımaktadırlar. Bu durumda söz konusu yapıt,

ağırlıklı olarak hangi roman türünü gösteriyorsa o roman grubuna dahil edilmektedir.

1.2. Tanzimat Dönemi Türk Yazarların Konu Bakımından Yeniliği

Tanzimat devri yazarlarının diğer konularla birlikte üzerinde en çok durdukları konulardan biri de kadın meselesidir. Şemseddin Sami, Nâmık Kemal, Recaizâde Ekrem, Ahmet Midhat Efendi, Samipaşazâde Sezai, Mizancı Murad, Fatma Aliye Hanım gibi bu devrin romancıları, roman türünü, Batı’daki örneklerinden tamamen farklı olarak, başta alafrangalık olmak üzere, kadın hakları, görücü usulü evlilik, çok eşlilik, kızların eğitimi ve esaret-kölelik gibi devrin çeşitli aktüel meselelerini dile getirmek için önemli bir araç olarak görmüş ve bu doğrultuda romanlar yazmışlardır (Moran, Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Roman, 1985, s. 411-415). Ayrıca medeniyet ve onun getirdiği krizlerin çoğunu edebiyatçılar yaşamıştır, Zira medeniyet demek yıllardır kendi kökünüzden ve yaşadığınız kendi hayattan bir anda başka bir hayata geçiş demektir. Bu edebiyata da kendini göstermiştir yıllardır alışagelen konu ve tarzdan bir anda batının etkisiyle de hem konu hem de içerik bakımından edebiyat değişikliğe uğramıştır. Türk aydınları bu tereddüt ve değişikliğin içinde uzun süre bocalamış ve her biri kendine göre bir çözüm yolu bulmaya çalışmıştır.

2. SamiPaşazade Sezai

SamiPaşazade Sezai 1859 yılında İstanbul’da doğmuştur. Osmanlı Devleti’nin ilk eğitim bakanı olan Abdurrahman SamiPaşa’nın oğludur. Tanzimat devrinin ileri gelen isimlerinden ve Türk edebiyatında ilk gerçekçi romanlarından birisi olma özelliğiyle edebiyat tarihinde büyük önem taşıyan “sergüzeşt” adlı romanının yazarıdır. SamiPaşazade Sezai’nin edebi kimliğinin oluşmasındaki en önemli kişi Namık Kemal olmuştur. SamiPaşazade Sezai’nin Batı edebiyatına yönelmesinde, bu yönde eserler vermesindeki önemli isimler Namık Kemal ve Abdülhak Hamit Tarhan olmuştur (Sezai, 2021, s. 8).

2.1. SamiPaşazade sezai’nin SERGÜZEŞT romanı hakkında

Sergüzeşt , Samipaşazade Sezai’nin tek romanıdır ve Türk edebiyatında bütünüyle esaret temasını işleyen ilk roman olma özelliğini taşır. Tanzimat döneminde az çok esaret konusu ele alınmış olsa da, bu tema baştan sona esaret konusu işlenmiştir. Sergüzeşt romanının en önemli özelliklerinden biri de hem romantizm hem de realizm izi taşımasıdır, ve bu anlayışların her ikisinden de izler taşıdığını bütün araştırmacılar kabul eder. Buna örnek Cevdet Kudret, *Sergüzeşt*’te, “Türk romancılığının romantizmden realizme geçmesi açıkça görülmektedir. Fakat eserde henüz her iki akımın özellikleri de vardır. Sezai, bir yandan Batı edebiyatında tanıdığı realizm akımının yöntemini benimsemiş, bir

yandan da Namık Kemal’in üslûbunun etkisinden daha kurtulamamıştır.” şeklinde bir yaklaşım ortaya koyar. Yine Güzin Dino, *Sergüzeşt* hakkındaki görüşünü şöyle ifade eder

“Sezai Bey gerçekten o gün için çok önemli bir meseleyi ele almıştır. (...) Sezai Bey konuyu sadece bir esirin geçirdiği maceraları anlatmak ve hele şaşırtıcı olaylarla okuyucuyu oyalamak gayesiyle ele almış değildir; onun konusu iki fikri ihtiva eder: 1- esaretin kötülükleri, yani insan haklarına dayanan bir fikir; 2) bir cariye ile bir paşazadenin o devirde uygun görülmeyen aşkı, psiko-sosyal bir fikir.”

Samipaşazade Sezai esaret temasının ancak hürriyet kavramıyla birlikte bir anlamı vardır fikri oldukça etkilidir. “esaret aleyhinde başlamış ve ‘hürriyetine’ diyerek nihayet vermişim” diyerek özetlediği bu eserde, doğrudan temanın ana kuruluşunu bu birlikteki zıtlığa işaret etmiştir. Çünkü esaret temasının ancak hürriyet kavramıyla birlikte bir anlamı vardır demesi bunu göstermektedir (Sezai, 2021, s. 11).

2.2. Sergüzeşt Romanın Özeti

Dilber ve üç kız Kafkasya’dan kaçırılmış halayıktır. Hacı Ömer Efendi adındaki esir tüccarı onları satın almış ve eve getirmiştir. Eşi diğer 2 kızı beğenirken romanın asıl karakteri olan Dilberi hastalıklı bulur ve eşine sitem eder. Hacı Ömer Efendi ertesini gün kızı 40 akçeye eskiden mal müdürlüğü yapan Mustafa efendiye satar. Mustafa Efendi; karısı, kızı ve Arap halayığı ile yaşayan bir karakterdir. Zamanla evde Dilber ismini alan küçük kıza yapamayacağı kadar ağır işler yüklenir. Ev içinde “pis Çerkez” diye hitap ettikleri de oluyordu. Zaman geçtikçe dilber bu yaşananlara katlanamaz hale geldi. Aslında en büyük isteği okumaktı ve bu dünyada sadece hocasından aldığı aferinler onu mutlu ediyordu. Bir zaman sonra Latife ile arkadaş oldu. Latife ona ufak yardımlarda bulunuyor ve dert ortaklığı yapıyordu. Küçük kız ise Latife’den aldığı şeyleri odasında saklıyordu. Bir zaman sonra Hanımın kızı Atiye annesine durumu söyledi. Annesi ise Dilber’e işkenceler ederek ona yeni lakabı olan “Pis Dilenci” ismini taktı. Bir zaman sonra tüm bu olanlara katlanamayan ufak kız evden kaçtı. Daha sonra yorgunluktan bayıldı ve uyandığında yaşlı bir kadının onu tedavi etmeye çalıştığını gördü. Bu kişi Latife’nin büyükannesidir. Kadın onun sıkıntılarını acıyarak onu satın almaya çalışsa da evin hanımı onu satmadı ve eziyetlerini arttırdı. Dilber’in satılması gerektiğine karar veren ev halkı ona yeni bir ev aradı. Dilber bu sırada 65 liraya bir esir tüccarına satılır. Burada diğer evinde olduğu gibi eziyetlere maruz kalmaz. Esir tüccarı onun daha fazla para etmesi için ona ud çalmayı ve şarkı söylemeyi öğretir. Dilber 15 yaşına bastığında ise 150 liraya Moda’da zengin bir ailenin yanına taşınır. Dilber bu evde gayet rahattı. Ona yapabileceği işler verilirdi. Evin oğlu olan

Geleneksel Ve Modernist Bakımından “Sergüzeşt” Romanına Genel Bir Bakış

Celâl Bey ünlü ressamlardan ders almış bir kişidir. Zaman içinde Dilbere farklı kıyafetler giydirir ve onu resmederdi. Bu hal Dilbere bir eziyet gibi gelir ve Dilber çok fazla ağlardı. Bir gün Celâl Bey Dilberin odasına onun haline bakmak için girdi. Yanında bir resim gördü ve bu resmin anne babasına ait olduğunu düşünerek baktı. Fakat resmin kendine ait olduğunu gördüğünde Dilberin ona olan aşkını anladı ve onun haline çok üzülerken günlerce uykusuz kaldı. Dilber'e aşkını ilan eden Celâl Bey onunla evlenmek istediğini söyler. Bu hallerini gören annesi ise Dilber'i Celâl Beyden ayırmak için Dilberi Mısırlı bir tüccara satmıştır. Günler sonra evin diğer kölesi Çaresaz'a Dilberin satıldığını öğrenen Celâl Bey deliye döner ve günlerce yataklardan kalkamaz. Annesi ise bu duruma çok üzülerken babası ile görüşür ve Dilberi geri getirmek ister fakat Dilberin izini bulamaz. Celâl Bey ise günlerce Dilberin izini sürer. Günler süren bu arayışın sonunda Dilberden bir haber alamaz. Dilber Mısır'da Harem tarzı bir yerde tutulmuştur. Burada çalışmaya başlamıştır. Haremin sahibi günler sonra Dilber'e göz koyar. Dilber ise bu duruma direndiği için Tüccar onu hapseder. Haremin ağası olan Cevher bu duruma ve Dilberin ona yakarışlarına çok üzülür. Dilberi bir gün odadan kaçırmak ve İstanbul'a geri yollamak için odasına bir merdiven dayar. Dilberi aşağı indirir fakat kendi inerken merdivenle beraber sırt üstü yere düşerek can verir. Dilber son şansının da kaybolduğunu kabullenerek Nil Nehri'ne doğru hurma ağaçlarının arasından yürümeye başlar. O kabulleniş ile birlikte kendisini Nil Nehrine bırakır, özgürlüğüne kavuşur.

2.3. Sergüzeşt romanında geleneksellik

Sergüzeşt'in konusu incelenecek olursak görülür ki Sezai Bey o gün için çok önemli bir meseleyi ele almıştır. Sezai Bey konuyu sadece bir esirin geçirdiği maceraları anlatmak, ve okuyucuyu oyalamak gayesiyle ele almış değildir. İnsan haklarına dayanan bir fikri ve bir cariyeye ile bir paşazadenin o devirde uygun görülmeyen aşkını ele alır bu bir bakıma neredeyse kendi devrindeki pek çok yazarların kaleme aldığı eserler gibi görülür. Ayrıca Dilber'in macerası bir bakıma aynı zamanda o devrin münevverinin de geçirdiği bir buhranın sembolüdür. Özellikle özgürlük ve hürriyet kavramını sıkça işleyen Namık Kemal de bu durumu çok daha net görürüz. Sezai Bey, romanın başında, genel olarak cariyelerin durumunu anlatmıştır. Eserin tamamı bir kölenin hayat serüvenini konu edilmesinin nedeni de Osmanlı İmparatorluğu'nda kölelik, [Osmanlı İmparatorluğu](#)'nun ekonomisinin ve geleneksel toplumunun yasal ve önemli bir parçasıydı. Köle edinilen ana kaynaklar [Güney Avrupa](#), [Doğu Avrupa](#), [Balkanlar](#) ve [Kafkasya](#)'daki savaşlar, siyasi olarak organize edilmiş köleleştirme seferleri ve [Afrika](#)'dan getirilen siyahilerin satıldığı köle ticaretiydi. 1908'e kadar Osmanlı İmparatorluğu'nda kadın köleler

hâlâ satılıyordu. Kölelik kurumu tarihi boyunca Osmanlı köle sisteminin merkezi bir parçasıydı (wikipedia.org). Sergüzeşt romanında yine masallarda oluşan tesadüflerin izini taşımaktadır. Mesela Dilber, ilk kötü hanımının evinden gece yarısı kaçıp, تنها sokaklarda korkudan bayıldığı zaman, ancak peri masallarında rastlanılan bir isabetle en sevdiği mektep arkadaşı Lâtife'nin evinde gözünü açar ama orada sadece bir gün kalıp yine eski yerine zorla geri götürülür. Yine masallarda görünen bir emire karşı koymanın sonucunda zindana vurulmaya bir örnek olarak Dilber Mısır'ın zengin saraylarının zalim efendisini memnun etmediği için hapsedilir, fakat ona âşık bir zenci harem ağası onu pencereden kurtarmaya muvaffak olur, kendi yaralanır, oracıkta ölür, kız ise hayatta tek başına kaldığı için, kendini nehre atar ve ölüm onu hürriyetine kavuşturur. Tanzimat ve onun öncesinden resim, muska , mektup gibi değerler neredeyse bir can kadar ehemmiyet taşımakta ve derin hisslere sebep olmuştur yine bu romandada Celâl Dilber tarafından önceden saklanmış olan bir fotoğrafını onun uyuduğu bir zamanda görerek anlar ve aşkları bu suretle kaçınılmaz bir mecraya dökülür. Bir nesnenin bu denli ani ve anlam dolu olması yine geleneksel romanlarda sık sık karşımıza çıkmaktadır. Sergüzeşt romanında psikolojik incelemelerin bulunduğu ayrıca realist ve romantik akımlardan izler taşıdığını söylemiştik pek çok yerde romantik akım ağır basmaktadır, Sezai bey romanın başında yaptığı bazı tasvirler neredeyse mübalağaya kaçmıştır esir tipini Dilber gibi temsil eden cariyeleri tasvir eden: *"Kafkasya'dan. .. o mai sisler içinde semaya dokunuyor gibi görünen âli dağlardan. . . sabah kuşlarının nagamat-i gûn-â gûnlariyle sevda uyandıran vahşi ormanlarından. . . Kenarındaki çiçeklerin etrafındaki yeşilliklerin üstünden geçen bulutların aksiyle birçok renk ve letafet içinde cereyan ederek yüksek tepelerden billur şeffaflığında bir aheng-i ruh-perverle dökülen su kenarlarından kendilerine mahsus çalgılar ile ettikleri raks-ı sefanın zevk-u tarabından kemal-i şevk ile bahsediyorlardı."* sözleri tamamıyla uydurma hattâ mantıksız bir mahiyet taşır çünkü orada bulunan her biri Dilber yaşında İstanbul'a gelmiş olması lâzım gelen cariyelerin, satışa çıkarıldıklarına göre, Kafkasya'daki mazileri hakkında bu kadar sarih ve mesut hatıraları olması pek inandırıcı değildir (Dino, 1978, s. 143). Sezai esir olan Dilberin hayatını anlatırken özellikle okuyucuda merhamet duygusunu çok yoğun bir şekilde ortaya koyar ve insanları merhamete davet eder yapılan eziyetlere sessiz kalmanın ne denli facialar yaratıldığını biz okuyucuların gözü önüne serer. Bu durum yine geleneksel romanlarda olduğu gibidir. Ali İhsan Kolcu'nun Türk Romanı El Kitabı adlı eserinde bu durumu şu şekilde açıklamıştır: *"Romanda egemen olan merhamet duygusu kanaatimizce*

Geleneksel Ve Modernist Bakımından “Sergüzeşt” Romanına Genel Bir Bakış

Victor Hugo'nun Sefiller romanından gelen bir tesirdir. O romandada Victor Hugo toplumu merhametli olmaya davet eder'' (Kolcu, 2013, s. 284). Sezai romanda öyle bir gerçekçi bir duyguyu yansıtırki neredeyse okuyan herkeste bu değişmez bazı aksaklıklar olsada genellikle Dilberin saf,temiz içten konuşması adeta okuyucu etkiler çünkü Dilber içinde herhangi bir kötülük barındırmayan mazlum ve saf bir kızdır bu durumu biz onun konuşmalarından anlamaktayız ayrıca Sezai Bey'in gerçek konuşma diline yaklaşmak için büyük bir hamle yaptığı da anlaşılır bu iki söze örnek olarak Sergüzeşt romanından şu dialogları verebiliriz:

"Sen kimin halayığsın, dedi.

— Hanımın.

— Hangi hanımın?

— (Atiye hanımı göstererek) bunun valdesinin.

— Senin oyuncakların var mı?

— Hayır. . . ben esirim.

— Ben sana bir tane vereyim."

— "Sen dün gece öyle geç vakit niçin sokağa çıkmıştın? Kızım. Dilber cevap vermedi.

— Öyle gece yarılarında çıkan hayalleri düşünmeden yaramaz çocuklara gözüken umacılarından buralara nasıl geldin? Yavrucuğım. Dilber gene cevap vermedi

. — Dün gece yatakta anneciğini sayıklıyordun, validen kimdir ? şimdi nerede ? Söyle evlâdım.

— Bilmem dedi "

— Dilber sana ne oldu?

— Hiç ben kaçtım.

— Niçin kaçtın?

— Beni çok dövüyorlar çok hizmet ettiriyorlar. Sonra her dakika pis çerkes, pis halayık diyorlar, oyun oynasam yasak, üşüdüğüm zaman mangalın kenarına otursam, Taravet maşa ile elimi yakıyor, bak koluma, dedi.. (s.30-31).

2.4. Sergüzeşt Romanında Kadına olan bakış:

Sezai bu romanda kadına bakışını gözler önüne sermektedir Dilber karakterinin genel anlamda sürüklenişi ile olayların genişletildiği eserde kadın ticareti ve zulüm ön plandadır özellikle Osmanlı döneminde ve Tanzimat ilanından sonra cariyeliğin sözde kaldırılmasından batı ile olan modernlik ve buna benzer pek çok açıdan kadının yerini ve kadına olan davranışları bu romanda vermiştir. Aslında köleliği Osmanlı'daki kölelik algısının Batı'ya nispetle daha "ılımlı" olduğu algısını sorgulatan Samipaşazâde Sezai, devlet düzeniyle bir çatışmaya girmeden esaretin aile kurumu içinde yarattığı sorunlara odaklanır. Küçük yaşlarda kendi

memleketlerinden İstanbul'a köle olarak getirtilen çocukların durumunu, bu kölelerin yaşadığı sefil hayatı, ev sahiplerinin kölelere olan davranışlarını inceleyen Sezai bir insanın özgürlüğü kısıtlanması sonucunda düştüğü durumu ve onlara kendi malıymış gibi bakan diğer üst tabakayı eleştirmektedir. Nitekim Dilber onca acıya dayanamayıp bunun bedelini canıyla ödemiştir. Özgürlüğüne ramak kala kendini intihar etmesi de aslında yıllardır yaşadığı baskının ve hürriyet kavramından yoksun olmasının sebebidir. Sezai'nin bu romanında her ne kadar diğer romanlarda olduğu gibi geleneksel temalar işlense de burdaki modernlik aslında kadının esareti söz konusu tanzimat döneminde kadının özgürleşmesi sorunu, dönemin romanlarında “modernleşme” ideolojisini temsil eden önemli bir göstergedir. Türk edebiyatının ilk modern tiyatro eseri olarak kabul edilen Şinasi'nin Şair Evlenmesi'nde geleneksel evlilik anlayışının eleştirilmesinin ardından Şemseddin Sami gibi dönemin önde gelen yazarından çok eşlilik, esaret eğitim, kadın hukuku, aile, batılı kadın gibi konulardaki görüşlerini pek çok eserde yorumlayarak örneklendirmiştir.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın eleştirisi de bu noktada önemlidir: *“çocuk yaşında vatanından zorla ayrılmış, yabancı ellere satılmış, dayak yemiş hakaret görmüş bu insanlarda, kökleşen erişmek hırsı, tahakküm etmek arzusu, bunların tatmini için giriştikleri sinsi mücadele, aralarındaki garip tesanüt, sonradan getirdikleri hisım ve akrabalarını – çünkü bu esirlerin mensup oldukları kavim ve kabileye göre talileri çok değiştirdi; Kafkas kabilelerinin çoğu, içlerinden çıkanları takip ediyordu: esirciler için bu ayrı bir kazançtı.- Getirmek ve yerleştirmek gayretiyle, kadın ve erkek ayrı ayrı talihleriyle bir romancı için çok değişik ve zengin imkânları. Kaldı ki bunların içinde cinsi hayatlarına kast edilmiş biçareler de vardı. Diğer taraftan bu müessesese sayesinde tıpkı bir saray gibi evde kıskanç bir ana baba otoritesini muhafaza edebiliyorlardı”* .

Ayrıca SamiPaşazâde de bu konuları kendi gündelik hayatından esinlenerek ince ince işlemiştir. SamiPaşazâde Sezai ise hem annesinin cariyeye hem de konak çocuğu olmasından dolayı halayıkların, uşakların, cariyelerin arasında büyüdüğü için köleliği çevresinden biliyor.Yazar eserinde Dilber üzerinden esirlik fikrini ve aynı durumda olan kişilerin haklarının nasıl çiğnendiğini kaleme almaktadır.

2.5. Sergüzeşt Romanında Aşk temasındaki Geleneksellik

Efendi ile köle arasındaki aşkı konu alan bu romnda yine geleneksel izlemler taşır. Divan ve halk edebiyatında olduğu gibi leyla ile mecnun , aslı ile kerem aşkı misali bir engel veya alt üst tabakaların çatışmasından doğan bir sevgi ve aşk teması görülmektedir. Ve geleneksel romanlarda olduğu gibi iki seveni mutlaka ayıran bir güç vardır bu romanda da bunu

Zehra Hanım üstlenir, oğlu Celâl ile Dilber arasındaki aşkı öğrendikten sonra önce hastalanıp yataklara düşer, sonra gözü dönmüş bir şeytana dönüşerek Dilber'den kurtulmak ister ve onu tekrar satılığa çıkarır. Dilber, bu sefer Mısır'lı servet sahibi bir tüccarın kölesi olmuştur, Celâl Bey ise Dilber'in gidişiyle birlikte aklını yitirerek “mecnuna” dönüşmüştür buda yine geleneksel romanlarda alışa gelmiş bir durumdur. Divan edebiyatı geleneğinin âşık tipiyle Celâl Bey'in aşkı kavrayışı ve ulaşılamaz olan sevgiliyi arayışı arasında benzerlikler vardır. Daha sonraları Dilber de Mısırlı efendisinin odalığı olmaya karşı koyarak Celâl Bey'in aşkını muhafaza etmek ve böylece masumiyetini korumak için ölümü bir kurtuluş olarak seçmiştir. Tanzimat romanları çerçevesinde düşünüldüğünde Sergüzeşt'in türdeşleri ile bir takım benzerlikleri vardır. Tanzimat yazarlarının iyi-kötü, güzel-çirkin, beyaz-siyah gibi net ayrımları vardır.

2.6. Sergüzeşt Romanında Modernlik

Tanzimat metinleri, kendilerinden önceki bütün düzlemlerin anlamını ve içeriğini değiştirmiştir. Bu anlam, çağın gereklerinin bir yansıması olarak yeni birey'lerin ortaya çıkmasını zorunlu kılmıştır. Bu yeni birey'ler, çağın tanıkları olarak dil ve söylemlerini, toplumsal, siyasal ve düşünsel olarak yeni kavram ve terimlerle oluşturmuş ve bunların metinlerini ortaya koymuşlardır. Her ne kadar batı gibi başarı olmasalarda tercüme ve taklit yoluyla ortaya çıkmış olsa bile Türk romanı kendi ilk örneklerini ortaya koyarken bu türün oluşumunda rol oynayan tarihsel, toplumsal ve ekonomik olayları, doğrudan sorunsal hâle getirmiştir. Bu bağlamda Tanzimat romanı, henüz ilk örneklerinde geniş bir düşünsel zeminden hareket etmek istemiştir. Başta zihniyet değişimleri olmak üzere, toplumsal bilgilendirme, ahlâk sorunsalı, kadınların eğitimi problemi, görücü usulü evlenme, Batı sorununa yüzeysel bakış, aile kurumu gibi birçok tematik düzlem yer alır. Bunların en önemlilerinden bir diğeri ise hürriyet-esaret-kölelik sorunsalıdır ki Tanzimat romanında birçok eser bu sorunsala temas etmiştir. Sergüzeşt ise bu sorunsalı doğrudan metnin merkezine taşımış ve irdelemiş bir eserdir (Kolcu, 2013, s. 16-19). Sezai bu romanda romantizmden realizme geçiş yapmıştır. Cevdet Kudret, Sergüzeşt'te, “Türk romancılığının romantizmden realizme geçmesi açıkça görülmektedir. Fakat eserde henüz her iki akımın özellikleri de vardır. Sezai, bir yandan Batı edebiyatında tanıdığı realizm akımının yöntemini benimsemiş, bir yandan da Namık Kemal'in üslûbunun etkisinden daha kurtulamamıştır.” şeklinde bir yaklaşım ortaya koyar. Ayrıca Bir açıdan realistik bir perspektife sahip bir roman olarak değerlendirilişinin sebebi Samipaşazade Sezai'nin gerçek hayatında yaşadığı konakta tanık olduğu

çalışan kadınlar veya Dilber'in üzerine kurulmuş olan romanda Dilber'e dair psikolojik tahlilin rahatça gerçekleştirilebilmesi olabilir.

3. Sergüzeşt Romanındaki Yenilikleri Maddeler Halinde (Modernliği) Şu Şekilde Sıralayabiliriz:

1. Sergüzeşt romanın cariye-kölelik konularını ele alırken toplumsal gerçekliği gözler önüne serip esarete karşı çıkıp ayrıca köle ve esirlere acıma duygusunu okuyucuya vermek istemiştir. Bir bakıma realist ve gerçekçi bir yaklaşım.

2. Celâl modeli ise batıdan alınmıştır. Fransa'da eğitim görmüş ve ailenin tek çocuğudur. Eserin erkek kahramanı ressam oluşu bir yenilik arz eder. Çünkü profesyonel olarak bizde resim 19.yüzyılda Batı ile temasımızın gelişti bir dönemde başlar .Yazar batılılaşma süreci içerisinde ve romanın anlattığı olaya uygun bir meslek seçmiştir.

3. Roman içinde bir gölge gibi yer alan Celâlin kız kardeşinin Tesliye'nin mürebbiyesi konakta alafrangalaşmayı tamamlayan en önemli öğelerden birdir. Çünkü yazar bunu okura yansıtırken oldukça realist davranmıştır. On senedir İstanbul'da yaşamakta olan Fransız mürebbiye Kendi milletinin dilini yani Fransızca'yı herkese öğretmek ister.Türkçede bir kaç kelime dışında hiç bir şey bilmez ve zaten türkçeyi de öğrenmek istemez bu da bize o dönemde bir batılının osmanlı ve türk toplumuna olan bakışını gösterir.

4. Romadaki diğer bir realist ve yenilikte Celâlin yakalandığı melankolinin vereme değil de beyin iltihabına dönüşmesi hadisesidir. Bu belkide tanzimat romanının ikinci ölümcül hastalığıdır (Kolcu, 2013, s. 288)

5. Sergüzeşt romanındaki diğer bir modernlik Sezai eserlerinin dilinde sadeliği seçmiştir. halka dönük, daha anlaşılır bir dil tercih etmiştir. Sezai eserlerinin Arapça'nın esaretinden çıkarmak isteyip eserlerinde yeni ve daha anlaşılır kelimeler türetmeye çalışmıştır.ve özellikle yazar yenilikçi yaklaşımları da göze çarpmaktadır. Sezai Batı'nın yenilik hareketlerinin önemli olduğunu, sanat, edebiyat, bilim alanındaki gelişmelerinin önemsedğini vurgular.

6. Romanda Dilber âşık genç kızdır. Âşık olduğu adam ise soylu bir ailenin eğitimli çocuğudur. Dilber ile sevdiği adam arasında sosyal bir eşitsizlik mevcuttur. Fakat buna rağmen aşkları karşılıklıdır. Buda her nekadar geleneksel bir durum gibi görünse de aslında burdaki mesaj ve yaklaşım bir hayli moderndir. Sosyal eşitsizlik temasını çok net ifade etmesi dışında Soylu bir ailenin çocuğu olan yıllardır Pariste yaşayan Celâl evindeki köleyi başta bir model olarak veya bir obje olarak görmesi

Geleneksel Ve Modernist Bakımından “Sergüzeşt” Romanına Genel Bir Bakış

fakat daha sonraları ona aşık olması ona ölümüne bağlanması durumu farklı kılmış ve diğer romanlardan ayırır.

7. Romandaki tasvirler oldukça gerçekçi ve derindedir, Sezai öyle bir duyguyla esere müdahale eder ki okuyucuda çok etkili bir duygu bırakır. Buna örnek olarak Sergüzeşt eserinden:

—Zavallı esir! Alicanap bir tavırla hanımın verdiği elbiseyi üstünden çıkararak, yavaş yavaş dolabı açtı.

—Aferin bu küçük Kafkasyalı'nın muhtarip yüce kalbine ki, kendi malından başka bir şey kabul etmeyerek ve bohçasını koltuğunun altına alarak oda kapısından dışarı çıktı. 1317 —Biçare Dilber!

—Zavallı Cevher! Tabiatı heyecana getirecek ne bir yeşillik, üzerinde feryad edecek ne bir ağaç kenarındaşarkı söyleyeceği ne bir su kenarı...

—Acaba Nil'in bu müdhış, bu öldürücü girdap ve selleri, bu zavallı Dilber'i, bu talihsiz esiri nereye götürüyor?..

8. Sergüzeşte bakıldığında hürriyet konusunun çıkış noktası olduğu görülür. Sergüzeşt hürriyet düşüncesinin yarattığı bir romandır sorun, insan hürriyeti idi. Sezai kendisi de Sergüzeşt'in önsözünde “çünkü Sergüzeşt'e esaret aleyhinde başlamış ve “hürriyetine” diyerek son vermişim” der. İnsan hürriyeti konusu aşk teması ile birleşerek yansıma bulur Sergüzeşt'de baş kahramanları Dilber bulunduğu sosyal statü gereği “sevmek, birine aşık olmak” gibi duygulardan da mahrumdur.

9- Sergüzeşt romanında modern sayılacak diğer bir husus ise yazarın kendisini gizlemesi ve Ahmet Mithat Effendi de olduğu gibi hikayeye müdahale veya öğüt verici cümleler hemen hemen yok denilecek kadar azdır. Tanrısal bakış açısı modern hikaye unsurlarından birisidir.

10. Modern roman geleneğinde eleştiri önemli bir yer alır. Sergüzeşt romanında bu çok bariz bi şekilde kendisini göstermektedir. Bir cariyenin baştan sona hayat hikayesini ele alması ve cariyeliği köleliği yazar son derecede yer yer üstü kapalı bile olsa eleştirmektedir.

11-Sergüzeşt kendi döneminin romanıdır 1889 yılında kaleme alınan bu roman kendi döneminin olaylarını ve o dönemde en çok göze çarpan şey işlenmiştir. 1889 yılı her ne kadar osmanlı modernleşme dönemi olarak görülsede yinede Cariyelik veya kölelik sistemi devam etmekteydi. 2. Abdülhamit dönemine denk gelen Samipaşazade kimi zaman bu romanından dolayı göz hapsinde de tutulmuştur.

Sonuç

Tanzimat döneminden itibaren Türk romanı hem biçim hem de içerik açısından önemli değişikliklere uğramıştır. Bu değişiklik sadece edebi yöntemlerle sınırlı kalmayarak; aynı zamanda toplumsal, siyasi ve kültürel değişikliklerin bir sonucu olarak romanın gayesi ve işlevi de

Geleneksel Ve Modernist Bakımdan “Sergüzeşt” Romanına Genel Bir Bakış

değiştirdi. Tanzimat romanları, ekseriyetle toplumu eğitmeye, kültürleşmeye ve modernleşme ideallerini yaymaya çalışan metinler olarak karşımıza çıkarken, Cumhuriyet döneminde ise roman, genellikle bireyin iç dünyasına yoğunlaşarak, psikolojik çözümlenmelere ve çok katmanlı anlatı yapılarına odaklanmaya başladı.

Modern romanın ortaya çıkışıyla beraber, anlatıcı bakış açıları çeşitlenmiş, zaman ve mekan kullanımı daha esnek hale gelmiş ve karakterler daha kapsayıcı bir şekilde ele alınmıştır. Bu süreçte, politik olarak yönlendirilmiş romanlar da önemli bir rol oynamıştır. Özellikle, ideolojik çatışmaların, sınıf mücadelelerinin ve kimlik sorunlarının ele alındığı metinler, romanın düşünsel yönünü daha çok güçlendirmiştir. Sabri Eyigün'e göre, politik romanlar artık sadece propaganda aracı olmaktan çıkmış, aynı zamanda çağdaş romanın içinde sorgulayan ve eleştirel bir rol oynamaktadır.

Berna Moran'ın edebiyat kuramları dikkate alındığında, romanın sadece bir anlatı olarak değil, aynı zamanda toplumsal belleği taşıyan ve bireyin varoluşsal sorunlarını dile getiren bir düşünsel alan olduğu anlaşılmaktadır. Hem yazarı hem de okuyucuyu sorgulamaya teşvik eden yapısıyla roman, edebiyatın en dinamik ve dönüştürücü türlerinden biri olarak öne çıkar.

Sonuç olarak, Türk romanı yalnızca biçimsel olarak değil, aynı zamanda uygulamalı ve düşünsel olarak da gelişmiştir. Bu inceleme, romanın nasıl değiştiğini anlamakla sınırlı kalmaz, aynı zamanda edebi eserlerin toplumsal bağlamla nasıl ilişkili olduğunu da göstermektedir.

Geleneksel Ve Modernist Bakımından “Sergüzeşt” Romanına Genel Bir Bakış

Journal of Babylon Center for Humanities Studies: 2026, Volume: 16, Issue: 5

Kaynakça

- Dino, G. (1978). *Türk Romanının Doğuşu*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Eyigün, S. (2007). *Modern Ve Geleneksel Romanın Temel Farkları Ve Politik Gündümlü Romanın Modern Roman İçindeki Yeni Konumu*. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.
- Kolcu, A. İ. (2013). *Türk Romanı El Kitabı*. Erzurum: Salkımsöğüt yayınevi.
- Kudret, C. (1987). *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman*. İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Moran, B. (1985). *Tanzimat`tan Cumhuriyet`e Roman*. İstanbul: İletişim Yayıncılık.
- Moran, B. (2001). *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış-1 (Ahmet Mithat`tan Ahmet Hamdi Tanpınar`a)*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sezai, S. P. (2021). *SERGÜZEŞT*. İstanbul: Can yayınları.

